

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Европейска стратегия за по-голям растеж и повече работни места в сектора на крайбрежния и морския туризъм“

COM(2014) 86 final

(2014/C 451/10)

Докладчик: г-н Paulo Barros Vale

На 7 март 2014 г. Комисията реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Европейска стратегия за по-голям растеж и повече работни места в сектора на крайбрежния и морския туризъм“

COM(2014) 86 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 23 юни 2014 г.

На 500-ата си пленарна сесия, проведена на 9 и 10 юли 2014 г. (заседание от 9 юли), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 189 гласа „за“ и 6 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 ЕИСК приветства разглежданото съобщение, както направи и при предишните съобщения от 2010 г. и 2012 г., тъй като счита за важни инициативите, които могат да допринесат за развитието на морския и крайбрежния туризъм.

1.2 Като осъзнава ограниченията, наложени от Договора за функционирането на Европейския съюз, ЕИСК подкрепя действията, представени в Съобщението на Комисията. При все това би искал да отправи някои препоръки и предупреждения с намерението да допринесе за интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж на крайбрежния и морския туризъм, насърчаван в стратегията „Европа 2020“.

1.3 Европа трябва да използва своите природни ресурси, да популяризира своите забележителности, където природата и устройството на крайбрежната и морската територия се намират в хармония. Тъй като крайбрежните зони са от особено стратегическо значение в екологичен, икономически и социален план, решаването на техните проблеми трябва да се извършва в рамките на интегрирана политика за устойчиво развитие, в която се отделя особено значение на устройството на територията, баланса между използването на енергията от възобновяеми източници и останалите крайбрежни дейности и изискванията за градско планиране. Последствията от изменението на климата, които се усетиха и които засегнаха или дори разрушиха крайбрежните зони с отдръпването на крайбрежната линия, не бива да бъдат подценявани, тъй като налагат дълбоки и продължителни приспособявания.

1.4 Както и в миналото, ЕИСК отново подкрепя идеята за създаването на европейска агенция по туризма, в която да участват всички заинтересовани страни, като например туристическите конфедерации, туристическите региони, компетентните органи в сферата на туризма и синдикалните организации в сектора. Създаването на такава организация може да се превърне в движещата сила за популяризирането на Европа в света.

1.5 Може би е дошло време да се обмисли създаването на истинска обща политика за туризма, която, запазвайки свобода на действие на държавите членки, да има общ визия за сектора, да създава синергии и да координира националните политики. Всяка година се появяват разпокъсани идеи, които не могат да се осъществят поради липсата на работа в мрежа и на съвместна стратегия за туризма, която да е в състояние да популяризира като европейска марка традиционните и нетрадиционните туристически дестинации, историческото наследство и гастрономията и същевременно да може да се справя с евентуална отрицателна реклама, която се появява периодично.

1.6 Нарастването на масовия туризъм, за което много допринесе появата на нискотарифните авиокомпани, трябва да бъде използвано за създаване или насърчаване на транспортни мрежи, които да свързват районите, обслужвани от летищата, с други по-отдалечени райони, за осигуряване на териториално единство посредством включването в туристическите маршрути на отдалечените области, което ги прави туристически привлекателни, така че в рамките на едно пътуване да могат да се комбинират градски и крайбрежни дестинации. От съществено значение за насърчаване на мобилността е информацията относно съществуващите връзки да бъде на разположение на едно място. ЕИСК подчертава спешната необходимост от преразглеждане на законодателството относно издаването на визи, за да се улесни мобилността на неевропейските туристи, по-специално на туристите от Китай и други нововъзникващи пазарни икономики.

1.7 Специално внимание би трябвало да бъде отделено на отдалечените региони, по-специално в северната част на Европа, които разполагат с отлични климатични условия, като се улеснят транспортните връзки и се установят инфраструктура, комуникации и безжичен интернет, които да привлекат туристи и да спомогнат за оставането на населението в тези региони.

1.8 Наложително е да се пристъпи към същинско управление на туристическите пристанища предвид липсата на информация за съществуването на яхтени пристанища и за връзките между пристанищата, което затруднява достъпа на яхти и круизни кораби. Недостатъчното управление на пристанищата пречи на развитието на туризма, както и на движението на хора и стоки. Комисията би могла да разгледа този проблем от гледна точка на политиките за създаване на единния пазар и за свободното движение, като работи за отстраняване на съществуващите недостатъци.

1.9 Експоненциалният ръст на круизния туризъм доведе до нови реалности, чието въздействие още не е подобаващо проучено. Въпреки че увеличаването на туристическите потоци в определени пристанища е важно за развитието на крайбрежните райони, от съществено значение е да се сведе до минимум отрицателното въздействие, което тези пикови моменти в трафика могат да предизвикат в посещаваните райони. Трябва да бъдем добре подготвени, за да се справим с рисковете от замърсяване на водите и въздуха от горивото, използвано от големите круизни кораби, и с рисковете за околната среда, произтичащи от посещаването на туристическите дестинации от хиляди души. Необходими са също усилия за координиране на информацията относно междинните пристанища на тези кораби с местния туризъм, за да се избегне едновременният приток на туристите от круизните кораби с други туристи, които могат да организират посещенията си по друго време на деня.

1.10 Предложението за проучване на нуждите от обучение и създаване на „сини работни места“ в портала EURES е важно, като от съществено значение е дейността на Комисията за мащабно популяризиране и повишаване на осведомеността в държавите членки с цел включването на резултатите в техните национални политики за обучение. Обучителните дейности, които трябва да бъдат подкрепени и които са насочени не само към служителите на предприятията и институциите, свързани с туризма, но и към ръководителите на предприятия от сектора, трябва да покриват, освен темите за подобряването на качеството на туристическото обслужване, и тези, свързани с популяризирането на Европа като туристическа дестинация. Следва да се отбележи, че повишаването на осведомеността относно значението на туризма, европейското културно наследство и околната среда трябва да започва от задължителното образование, за да може младежите да бъдат възпитавани в тази посока от най-ранна възраст.

1.11 Отново във връзка с въпроса за круизния туризъм, Европа ще трябва да следи внимателно политиките за заетост, приети от круизните компании. Младежката заетост в Европа може и трябва да бъде защитена в един сектор, който бележи ръст и има голям потенциал за пригодност за заетост.

1.12 ЕИСК припомня значението на някои разпоредби, които могат да отговорят на предизвикателствата на сектора на туризма и по-специално на крайбрежния и морския туризъм, като:

- насърчаването на европейска платформа, която предоставя интегрирана информация относно шосейните, железопътните, морските и въздушните връзки — затрудненията по отношение на мобилността на туристическите потоци изключват от развитието отдалечените региони с висок туристически потенциал, по-специално в северната част на Европа, поради липса на информация относно съществуващия транспорт, трудности по отношение на координирането му или дори липсата на такъв;
- насърчаването на природния и устойчив туризъм, на социалния, морския, културния и спортния туризъм, на бизнес пътуванията, на спа туризма и лечебния туризъм, на историческия, културния, религиозния и гастрономическия туризъм;
- насърчаването на туризма за възрастни хора и хора с увреждания, с намалена подвижност и със специални нужди;
- признаването на културното наследство на Европа и на нейното уникално историческо наследство, което го отличава от другите райони, защитата на историческото наследство и популяризирането му като водеща туристическа дестинация;
- акцентирането върху сигурността, която Европа може да предложи на своите посетители по време на пътуванията и пребиваването им, върху качеството на водата и безопасността на храните, медицинските, фармацевтичните и болничните грижи, личната сигурност и зачитането на гражданите и на техните основни права.

1.13 ЕИСК препоръчва да се направи проучване на предпочитанията на туристите, които посещават или желаят да посетят Европа, за това какво им е харесало или не, за причините, които са ги накарали да се върнат или са ги разубедили да го направят, за причините, обуславящи предпочитанията им към неевропейските дестинации. Това проучване, което следва да се разпространи сред различните туроператори, яхтени и други пристанища, туристически сдружения и органи, отговарящи за туризма, правителства и европейски власти, би дало възможност за запознаване с поведението и характеристиките на туристите, с цел да се подкрепи вземането на решения и да се очертаят общи стратегии за развитие на сектора.

1.14 ЕИСК призовава също така, в рамките на дебата относно туризма и действията, които трябва да се предприемат, да се установи връзка между морския и крайбрежния туризъм и речния туризъм, като се оползотворят условията, предлагани от реките и естуарите в допълнение към дейностите в крайбрежните зони. Използването на реките предоставя възможността за динамизиране на нови продукти като круизи с гастрономически цели, селски туризъм и екотуризм, аестуарите — райони с висока ландшафтна и образователна стойност, дават възможност за наблюдение на птиците и на биологичното разнообразие, характерно за тези места.

2. Въведение

2.1 Разглежданото съобщение, което е продължение на Съобщението от 2010 г.⁽¹⁾, в което беше обявена стратегия за устойчивия крайбрежен и морски туризъм, и на Съобщението от 2012 г. относно „Син растеж: Възможности за устойчив растеж в морските дейности и корабоплаването“⁽²⁾, е посветено на сектора на крайбрежния и морския туризъм като на една от петте приоритетни области на синята икономика.

2.2 Секторът на крайбрежния и морския туризъм вече беше признат като важна верига за създаване на стойност, която може да генерира устойчиви растеж и заетост. Крайбрежният и морският туризъм е най-значимата морска дейност в Европа. Той осигурява заетост на близо 3,2 млн. души, почти половината от които са млади хора. Този сектор генерира 183 млрд. евро брутна добавена стойност и е съставен предимно от микропредприятия или от малки и средни предприятия и в него оперират повече от една трета от всички европейски предприятия, свързани с туризма.

2.3 Целта на Съобщението е да бъдат определени предизвикателствата пред сектора, а именно: да се стимулира ефективността и конкурентоспособността, като се повишават знанията, като се разглеждат проблемите, свързани с нестабилността на търсенето и съществуващата разпокъсаност на сектора; да се насърчават уменията и иновациите; да се укрепва устойчивостта, като се акцентира на проблемите, свързани с натиска върху околната среда, насърчаването на иновативно, устойчиво и висококачествено предлагане и откриването на възможности в географските ограничения, по-конкретно островния характер и отдалечеността.

2.4 В Съобщението се разглеждат също въпросите, свързани с използването на фондовете на ЕС и интегрирането на политики на Европейския съюз, които имат отношение към крайбрежния и морския туризъм.

3. Общи бележки

3.1 Синият растеж, който включва традиционните сектори, секторите в процес на развитие и нововъзникващите сектори, представлява сложно и амбициозно предизвикателство, към което трябва да се приложи интегриран подход. Експлоатирането на крайбрежните зони трябва да отчита интересите на различните сектори, които ги използват, без да се изключват въпросите, свързани с околната среда. Специално внимание трябва да бъде отделено на териториалното и на акваториалното устройство, които обуславят туристическото предлагане. Трябва да се обърне внимание на междусекторното измерение, през призмата на което следва да се разглеждат тези въпроси, тъй като без опазване на територията и защита на околната среда не е възможно развитието нито на крайбрежния, нито на какъвто и да друг вид туризъм. Значението на използването на енергия от възобновяеми източници е извън всякакво съмнение и следва да се популяризира усилено. Обаче следва да бъде отделено специално внимание на разполагането на съоръженията, така че да не пречат на развитието на морско-туристическите дейности. Следва да се избягва разполагането на атомни електроцентрали в туристическите райони.

Балансът на крайбрежните зони трябва да се разглежда в динамична перспектива, тъй като метеорологичните явления и човешката дейност водят до постоянни промени. Природните ресурси са в основата на икономиката и затова трябва да бъдат разглеждани, заедно с иновациите, като стълбове на интелигентния и социалноприобщаващ растеж.

3.2 Основните проблеми на туризма продължават от години, като пример могат да бъдат посочени предизвикателствата, свързани със сезонния характер, несигурният и нискоквалифициран труд работа (по-специално сред младите хора), липсващото предлагане на нови иновативни продукти, трудният достъп до финансиране, по-конкретно за микропредприятията и МСП. Ето защо е изключително важно да се изготви европейска политическа рамка за развитие на туризма, да се въведе истинска европейска политика за туризма, която да насочва общите стратегии за развитие, като оставя на държавите членки свободата да развият собствена политика на национално равнище.

⁽¹⁾ COM(2010) 352 final, становище на ЕИСК, ОВ С 376, 22.12.2011 г., стр. 44.

⁽²⁾ COM(2012) 494 final, становище на ЕИСК, ОВ С 161, 6.6.2013 г., стр. 87.

3.3 Борбата със сезонния характер на крайбрежния и морския туризъм трябва да минава през предлагането на нови продукти, които да привличат нови потребители, основно през неактивния туристически сезон. Разработването на нови продукти, насочени към туризма на възрастните хора или към необлагодетелстваните групи, проучването на потенциала на морския туризъм, независимо дали става въпрос за любителското корабоплаване (ветроходни и моторни яхти), морските спортове (уиндсърфинг, кайтсърфинг, сърфинг, бодиборд, гребане, водни ски, джетове, спортен риболов, подводен риболов или гмуркане, включително гмуркане сред останки от кораби) или разходките с лодки и круизни кораби, и развитието на туризма, свързан с таласотерапията, голфа или природния туризъм, могат да бъдат решение за увеличаване на процента на заетост в неактивния туристически сезон, което ще допринесе за оставане на населението в регионите, зависещи от туризма. Подкрепата за развитието, особено за отдалечените региони, на нови индустрии, насочени към туризма, които използват продукти от крайбрежните райони, и универсалният достъп до ширококоловни мрежи също могат да допринесат за справяне с проблема, свързан със сезонността, и да привлекат млади хора в тези области.

3.4 Някои по-нетрадиционни дейности, свързани с морските дейности, вече са широко разработени от местни спортни клубове, чието ноу-хау може да бъде проучено. Подкрепата за морския туризъм трябва да се превърне в реалност, като се регламентира секторът, създадат се нови инфраструктури или се модернизират вече съществуващите и се разкрият нови възможности, позволяващи този вид предлагане, което е много привлекателно за нетрадиционните туристи.

На различни места морският и крайбрежният туризъм е свързан с речния туризъм. Тази връзка не бива да се забравя и затова е препоръчително изготвянето на общи стратегии за развитие. В това отношение водните спортове за забавление са дейност, която трябва да бъде динамизирана с разработването на нови продукти, които комбинират потенциала на морските дейности с този на речните.

3.5 Туризмът не може да се разглежда самостоятелно, а по-скоро като сектор, повлиян от различните политики на ЕС и по-специално от политиките за транспорта, заетостта, образованието, околната среда, иновациите, сигурността, защитата на потребителите и др. Отговорът на проблемите трябва да се разглежда по интегриран начин, тъй като действията, провеждани в рамките на различните политики, оказват пряко въздействие върху сектора.

3.6 Комисията няма правомощия да се намесва пряко в сектора на туризма, но може да разреши някои от посочените проблеми посредством действия в сферата на нейните правомощия по отношение на насърчаването на вътрешния пазар, по-конкретно по отношение на свободното движение на лица и стоки и целите за създаване на единен пазар, като разгледа проблеми, които надхвърлят сектора на туризма и засягат други сфери, където намесата е не само възможно, но и желателна.

4. Конкретни бележки

4.1 Информацията относно туристическия сектор е разпръсната, което затруднява проучванията и оценките както поради липса на данни, така и поради липса на специфични показатели, които да дават възможност за съпоставимост. ЕИСК приветства намерението за преодоляване на този пропуск, но обръща внимание на факта, че от Съобщението през 2010 г., в което беше повдигнат този проблем, е постигнат незначителен напредък.

4.2 Усилията на Комисията за насърчаване на качествения туризъм, който предлага Европа, могат да допринесат за смекчаване на проблема със сезонния характер на туристическата дейност и свързаните с това социални и икономически проблеми. Европа е изправена пред конкуренцията на нови дестинации в нововъзникващите икономики, с привлекателни ниски цени, но където не се предлагат същите условия по отношение на сигурността или културното богатство. Популяризирането на Европа като туристическа дестинация трябва да се основава на качеството като отличителен елемент и на най-доброто, което Европа може да предложи: нейното културно богатство, сигурността, разнообразието на услугите, зачитането на правата на гражданите, улеснения достъп за хора с увреждания или със специални нужди, наличието на телекомуникационни връзки и безжични мрежи. Признаването на значението на културното наследство на Европа и неговото опазване са от стратегическо значение за развитието на устойчив и приобщаващ туризъм.

4.3 Към туризма за възрастни хора също трябва да се подходи със специално внимание. В световния контекст на развитие на демографската структура, при който се наблюдава тенденция към застаряване на населението, при определянето на стратегията в сектора трябва да се акцентира на туризма, свързан със здравето и с културното и природното наследство. В крайна сметка именно туристите над 50 г. са тези, които харчат най-много и които имат най-много време за пътуване и предпочитат да го правят в неактивния туристически сезон.

4.4 Секторът на круизния туризъм отбеляза значителен растеж. При все това реалното въздействие от междинните спирания върху крайбрежните дейности е ограничено защото спиранията са кратки, а разпространението на информация за местното предлагане не е ефективно. Предложеното в Съобщението насърчаване на диалога между операторите на круизни пътувания, пристанищата и заинтересованите страни в областта на крайбрежния туризъм е важно и трябва да бъде направено в рамките на развитието на транснационални и междурегионални партньорства, мрежи, кластери и стратегии за интелигентно специализиране с цел да се преодолее разпокъсаността на сектора. Ефективността на работата в мрежа е реалност, от която туризъмът не може да остане встрани. Тази подкрепа би могла да бъде насърчвана в рамките на европейска агенция за туризма, чието създаване вече беше предложено в настоящия документ, която би служила за платформа за провеждането на широк дебат относно проблемите на сектора и за основа за работа в мрежа и сътрудничество.

4.5 Обучението на квалифициран персонал е от ключово значение за постигането на устойчив и приобщаващ растеж. Туристическият сектор е изправен пред сериозни трудности по отношение на квалификацията на работещите в него, тъй като в него са заети много млади хора, които се сблъскват със сезонността и несигурността на работните места и недостатъчната възможност за напредък в кариерата. ЕИСК приветства създаването на раздел „сини работни места“ в портала EURES и на карта на потребностите от обучение в сектора на туризма и призовава държавите членки да бъдат приканени да включат тези резултати в популяризирането на предложенията за обучение, финансирани от Европейския социален фонд и други частни инициативи, както и да насърчават работата в мрежа на вече съществуващите училища и представянето на проекти, свързани с туристическия сектор в рамките на програма „Еразъм+“. Тук трябва да се включи и обучението на ръководители на предприятия в сектора, което ще им даде възможност да се запознаят и възприемат добри управленски практики, да ги осъвременяват с оглед на действащото законодателство и на използването на информационните технологии и ще ги направи съпричастни към околната среда и специфичните проблеми на туристическия сектор.

4.6 Що се отнася до проблема с различните умения, които се изискват от държавите членки за скипери на яхти, ЕИСК изразява съжаление, че Комисията не представя достатъчно амбициозни предложения. Макар и да е вярно, че Комисията разполага с ограничени правомощия по въпросите на туризма, това не важи за въпросите, свързани със свободното движение на хора и услуги и създаването на единния пазар, в които се вписва и тази тема.

4.7 Трябва да се насърчава използването на иновационни системи за управление чрез портала за туристическия бизнес. Следва да се отбележи, че този портал, насърчаван от Комисията, както и други сайтове, свързани с туризма, като Европейския център за мониторинг на туризма, платформата Tourism Link или платформата eCalypso, не са преведени на всички езици, което може да затрудни използването им от потребителите в някои държави или да ги разубеди да ги използват.

4.8 Устойчивостта на крайбрежния и морския туризъм трябва да се основава на пълното зачитане на околната среда, като се използва взаимосвързан подход към сухоземните и морските територии. Укрепването на устойчивостта посредством предложените действия се оказва от голямо значение за разработването на нови продукти, които включват богатото европейско наследство и опазването на околната среда. Трябва да се подчертае още веднъж, че дейностите, осъществявани в други сектори, като околна среда, море и транспорт, са свързани с туризма, и Комисията, в рамките на своите инициативи, трябва да обърне специално внимание на техните последици за сектора на туризма.

4.9 ЕИСК приветства включването на туризма сред конкретните цели на Програмата за конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия (COSME) за периода 2014 — 2020 г., защото счита, че това предоставя значителна възможност за развитието на сектора, с подкрепата за насърчаването на международни проекти за сътрудничество и приемането на устойчиви модели за туристическо развитие, насърчавани чрез „Най-добри европейски дестинации“. Изготвянето на онлайн ръководство, съдържащо преглед на основните възможности за финансиране, заслужава подкрепата на ЕИСК, предвид многосекторния характер, който могат да имат инициативите в областта на туризма. Отново следва да отбележим, че езиковите бариери могат да са пречка пред използването и тълкуването на онлайн ръководството.

Брюксел, 9 юли 2014 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE